

szántott tábla húzódik. Ezen keresztben, ÉNy–DK irányban egy gyér leletanyagú, 150×360 m kiterjedésű középkori lelőhely található.

Munkatársak: Körösfői Zsolt régész, Bocz Péter régésztechnikus, Mester Andrea gyűjteménykezelő, Szmolár Edit segédrestaurátor, Kiss László és Vízler Csaba rajzolók.

PINTYE GÁBOR – TOLDI ZOLTÁN – TOMPA GYÖRGY

Nyírparasznya, III. forduló (KÖH 34849)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Szk

A részletes tanulmányt lásd: Czifra Szabolcs: Szkíta kori település a Nyírségben: Nyírparasznya, III. forduló (Előzetes jelentés). In: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, 97–119.

BERECZ BARBARA – CZIFRA SZABOLCS

251. Nyírtass határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U?, B, N, Ú

A 4-es sz. főút építéséhez kapcsolódóan az alább feltárásokra került sor a településen.

Csárda-domb (KÖH 85185): 2011. április 19–20-án és 24-én az út egyik kanyarjának korrekciójához kapcsolódó szakfelügyelet során összesen 17 régészeti objektum került elő, melyek közül 15 kora bronzkorinak bizonyult. Ezek közül az egyik egy nagy méretű árokészlet, míg a többi gödör volt. További 2 objektum a 18. századra keltezhető. A bevágásban ugyanis előkerült az I. katonai felmérésen szereplő Szarvas-csárdához tartozó épületalapfal csekély maradványa, valamint a csárdához tartozó kút is. Ennek teljes feltárására nem volt mód, de az általunk elért szint mélyebben fekszik, mint az építéshez szükséges úttükrök, így az további bolygatásra nem kerül.

Csárda-lapostól ÉNy-ra (KÖH 59884): 2011. július 4–8. között megelőző feltárást végeztünk a 2010. évben elkezdett ásítás befejezéseként. Az akkor előkerült 8–9. századi telep folytatása került most elő. A viszonylag kevés objektum közül feltétlenül említést érdemel 2, az említett korszakba tartozó kút. Mindkettőnek meglepően jó állapotban maradt meg a fából ácsolt szerkezete. Az egyik kút leletanyaga igen szegényes volt, a másikban azonban szép számban találtunk kerámiát. Ezek közül is kiemelkedik egy tálnak több töredéke.

JAKAB ATTILA

2011. április 20–21-én és 27-én a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársai terepbejárást folytattak a Nyírtass–Aranyosapáti erőműi hűtővízvezeték beruházást megelőzően.

Pilisi-tag 17. lh. (KÖH 78379): A Nyírtassra vezető betonút Ny-i oldalán fekvő kisebb szántott terület NyÉNy-i felén szörványos kora bronzkori cserepeket és egy obszidián magkövet gyűjtöttünk. Kiterjedése 180×150 m.

Pilisi-tag 18. lh. (KÖH 78381): A K–Ny futású dűlőút É-i oldalán fekvő, É–D tájolású szántott homokhat tetején 2 kisebb csomóban kézzel formált edénytöredékeket gyűjtöttünk. A lelőhely feltételezett iránya K–Ny, kiterjedése 80×150 m.

Elképzelhetőnek tartjuk, hogy 1-1 kora bronzkori urnafészkek lett a földművelés közben megbolygatva. Emberi hamvakat az edények közelében nem találtunk.

Vajda-Kúti-dűlő (KÖH 78383): A nyomvonalról D-re, a Vajai (III.)-főfolyástól K-re, a Vajda-Kúti-dűlőben több szántott homokdomb magasodik. A főfolyásközeli dombokon kis mennyiségű neolitik(?) és bronzkori cserepet leltünk. A felszíni telepnyom ÉNy–DK irányú, 350×220 m kiterjedésű.

Munkatársak: Istvánovits Eszter, Jakab Attila, Scholtz Róbert, Tompa György régészek; Kiss László régésztechnikus.

PINTYE GÁBOR – TOLDI ZOLTÁN

252. Nyírtelek határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Sza, Á, Kk

2011 folyamán terepbejárásokat végeztünk a Miskolc–Nyíregyháza vasút korszerűsítése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Dankóbokor (MNy-26. lh., KÖH 80317): A nyomvonal 417–418 hm-szelvénye között kis kiterjedésű szarmata kori település felszíni nyomait találtuk meg. Nyírtelektől K-re Dankóbokor magasságában két nagyobb kiterjedésű felszíni, időszakos, vagy állandó víz medre keresztezi a vasutat. A két meder között azon a keskeny dombháton, melyen Dankóbokor is megtelepedett, fedeztük fel a régészeti lelőhelyet. A dombhátnak szinte teljes felülete magas kukoricával volt fedve, és csak a kukorica két szélén volt tarló. Ennek ellenére 1 db szarmata kori edénytöredéket találtunk. Ez és a természetföldrajzi adottságok alapján azt feltételezzük, hogy egy szarmata kori település nyomát regisztráltuk.

MNyvk-23. lh. (KÖH 80315): A nyomvonal 391–392 hm-szelvénye között kis kiterjedésű szarmata és késő középkori település felszíni nyomait találtuk meg. Nyírtelektől Ny-ra a vasút D-i oldalán, a mostani vasúti töltés bal oldalán, attól 30 m-re található. A megvizsgált terület friss szántás volt. A tábla vasút felőli sarkában található kisebb dombocsán 6 kerámia-töredéket találtunk.

Petőfi Sándor és Bethlen Gábor utca szöge (MNy-25. lh., KÖH 75855): A nyilvántartott régészeti lelőhely Nyírtelek DK-i oldalán, a falu D-i széle mentén elhelyezkedő nagyobb tő K-i magaspartján helyezkedik el. A nyilvántartás szerint a lelőhely D-i széle a vasútnál húzódik. A tő mentén egy É–D irányú, kb. 1000×400 m nagyságú markáns dombhat húzódik. A terepbejárás során elsőként a vasút bal oldalát vizsgáltuk meg, ahol a 2 m magas, álló kukorica miatt nem jártunk eredményre. Mindössze 1 db szarmata kori edénytöredéket találtunk. A vasút D-i oldalán is kukorica volt, ennek ellenére 2 db edénytöredéket találtunk. A vasút É-i oldalán leírt dombhátnak a DK-i sarkából egy keskeny földnyelvszerű kis hát nyúlik át a vasút D-i oldalára, követve a felszíni víz vonalát. Ezen a földnyelven találtuk meg az újabb leleteket, melyből egyértelműen következik, hogy a lelőhely a vasút D-i oldalára is áthúzódik, azaz a nyilvántartott régészeti lelőhely kiterjedése módosult. A lelőhely dombja jelentősen sérült, ugyanis a vasúti töltés építéskor helyből termelték ki az anyagot, és emiatt a töltés mellett egy kb. 15–20 m széles, átlagosan 1,5–2 m mély árok van, ami ráadásul sűrű növényzettel is fedett.

Sőrekút (MNY-22. lh., KÖH 80313): A nyomvonal 389–390 hm-szelvénye között kis kiterjedésű szarmata kori település felszíni nyomait találtuk meg. Nyírtelektől Ny-ra a Sőrekút nevű határrészben, a mostani vasúti töltés bal oldalán, attól 30 m-re található. Ezen a szakaszon a vasút a Nyírség homokos, dombos vidékén halad. A felszín a homokos területekhez hasonlóan meglehetősen tagolt, jelentős szintkülönbségekkel. Azonban e táj másik jellegzetessége a felszíni vizek szinte teljes hiánya. Mindkét katonai felmérésen Királytelke-pusztaként jelölik ezt a tájat. A környék egyetlen jelentős vize a mai Nyírtelek DK-i oldalán található, valószínűleg ez a lelőhely is erre a vízre alapozta létét. A terepbejáráson megvizsgált terület csak részben volt alkalmas információgyűjtésre. Ennek ellenére az egyik kis homokdombon néhány szarmata kori edénytöredéket találtunk. A viszonylag kevés lelet nem ad teljes körű képet a lelőhely intenzitásáról, mivel azokat növényzettel fedett területen gyűjtöttük.

Vasútállomás (MNY-24. lh., KÖH 70937): A vasútállomással szemben, a vasút D-i oldalán található a lelőhely a Kettő-domb határrészben, a mostani vasúti töltés bal oldalán, attól 25–30 m-re, az új nyomvonal tengelyében. A lelőhely vasút menti része teljes egészében szántó. A lelőhely a Nyírtelek melletti nagy felületű tó Ny-i partján helyezkedik el, egy kisebb dombháton. A dombhát egyenletesen lejt É-i irányban. A dombhát teljes felületén tudtunk felszíni leleteket gyűjteni, viszonylag nagyobb mennyiségben, ami igazolja a lelőhely intenzitását. A lelőhelyet is magában foglaló dombhát és környezete gyümölcsös. A mezőgazdasági művelésen kívül más, a lelőhely építését veszélyeztető tevékenység nyomát nem észleltük.

ISTVÁNOVITS ESZTER – SZALONTAI CSABA

253. Olaszfa, Zsidósög (Zsidóság) (KÖH 79005)

(Vas megye) Ő, B, Kk

2011. április 13-án topográfiai gyűjtés céljából terepbejárást végeztünk, jó látási viszonyok mellett. A terület szántó, részben friss vetés, részben régebbi boronálás, a terület É-i felében a magasabb őszi vetés nehezítette a megfigyelést.

A lelőhely a településtől Ny-ra, szélső házaitól kb. 200 m-re, a szabályozott Verna-patak és a Sió-csatorna találkozásától ÉK-re terül el. A vízfolyások völgyéből határozottan kiemelkedik egy ÉK–DNy irányú dombhát. A lelőhely viszonylag jól körülhatárolható, a dombhát DNy-i részén, csupán É-i vége kérdéses a viszonylag sűrű őszi vetés miatt, annyi bizonyos, hogy a dombhát legmagasabb pontját is eléri. D felé egészen lenyúlik a vízfolyás árteréig, ill. egy földútig. A lelőhely iránya ÉK–DNy, hossza kb. 150–170 m, szélessége 100–120 m. Viszonylag sűrűn kerültek elő kerámiatöredékek, többségében jellegtelen őskori oldaltöredékek, néhány töredék alapján a késő bronzkorba sorolhatók (urnamezős kultúra). A patakhoz közel egy trapéz alakú kőbalta töredéke került elő. Az őskor közelebről nem meghatározható időszakából is van leletanyag. A terület DNy-i részéből késő középkori kerámiatöredékek kerültek elő.

Munkatárs: Derdák Ferenc.

FARKAS CSILLA

254. Orosháza, Gyopárosfürdő, nyugati part (KÖH 59784) (Békés megye) Sza

A Gyopárosfürdőt érintő geotermikus beruházás kapcsán 2011. május 11-én helyszíni szemlélet tartottam az Orosháza 8221 hrsz.-ű területen. Az Orosháza 69. régészeti lelőhely (Gyopárosfürdő, KÖH 59797) kiterjedése, a tó körüli régészeti lelőhelyek pontosítása volt a célja kiruccanásomnak. A portát egy magas dombvonulat szeli ketté. Ennek a dombnak a túlsó, Ny-i lankáján gyűjtöttem szarmata korba sorolható edénytöredéket. A dombtetőn, attól K-re, a tó felé leletanyag nem került elő, miként a dombtetőtől távol sem. Tehát szinte csak a Ny-i lankára korlátozódott a szegényes leletanyag.

Szarmata telepobjektumokat itt a közelben tárt fel Juhász Irén, mintegy 40 esztendővel ezelőtt, a szkíta – kelta telepátásakor. Az akkor előkerült leletanyag igen intenzív volt, nagyon reprezentatív. Szarmata sírok kerültek elő a kisvasút építése közben, majd mintegy 20 évvel később is. Ezek a sírok nagy valószínűség szerint az általunk most bejárt masszív dombvonulat É-i folytatásában kerülhettek elő, a mai Kertészház utca K-i végében. Maga a telep É-ra tovább folytatódik, a Kertészház utcától É-ra, mintegy 50 m-es szakaszon találtunk másodlagos helyzetben szarmata edénytöredékeket. Az erdő területén, alkalmi segítőtársammal, Verók Balázssal tett helyszíni szemlének alkalmával néhány szarmata edénytöredéket találtunk. A Kertészház utcától jelenlegi tudásunk szerint 50 m-nél távolabb nem húzódik a szarmata település sehol sem. Jelen ismeretünknek megfelelően szaggatott vonallal jelöltem a szarmata telep kiterjedését.

RÓZSA ZOLTÁN

255. Oroszlány, Gerencsértár (KÖH 45879)

(Komárom-Esztergom megye) Kö

2008-ban indítottuk meg az Oroszlány külterületén álló Gerencsértár kutatási terv keretében végzett régészeti feltárását,⁶² amit 2011-ben június 27. és július 15. között folytattunk. Részben új szelvényeket nyitottunk, részben pedig az előző évek kutatóárkainak bizonyos szakaszaira bontottunk rá ismételtlen.

Az új szelvények kijelölését nagyban meghatározta az, hogy az előző évek során nem sikerült a fákat kiirtatni, így ezek elhelyezkedése szabta meg a szelvények helyét és kiterjedését.

A 4. szelvényt az 1. kutatóárok (2008) és a 4. kutatóárok (2009) között alakítottuk ki. A felszíni humusz és vékony om-ladékréteg alatt kemény, sárgásfehér színű, apró köves réteget – járásintet – találtunk. Kibontásakor felületén egy vonalban elhelyezkedő cölöplyuksort figyeltünk meg, ami nem kőből épített falat feltételez. Erre nem teljesen merőlegesen rossz

62 RKM 2008, 244.; RKM 2009, 298.; RKM 2010, 312–313.